

Activiteitenplan Wet natuurbescherming

Complex 3183 & 3209 Gennepe

<Status>

titel rapport
**Activiteitenplan Wet
natuurbescherming**

datum
6 april 2020

projectnummer
210x00311

opdrachtgever
Mooiland

BRO
Projectleider
MvdS
Projectteam
MvdS, NL, RdM, BvW

bron Kaft
BRO

BRO
Bosscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400
E info@bro.nl
www.bro.nl

*“Als we anderen de ruimte niet gunnen zullen we zelf steeds
meer opgesloten raken.”*

Prof. Hans Galjaard

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3		
1.1 Aanleiding	3		
1.2 Wettelijk kader (Wet natuurbescherming)	3		
1.3 Leeswijzer	4		
2 Projectomschrijving	5		
2.1 Locatiegegevens	5		
2.2 Voorgenomen werkzaamheden / ingrepen	6		
2.3 Planning van de werkzaamheden	6		
2.4 Doel van de werkzaamheden	6		
3 Aanwezigheid beschermde soorten	6		
3.1 Huismussen	6		
3.1.1 Onderzoeksinspanning	6		
3.1.2 Onderzoeksresultaten	7		
3.2 Gierzwaluwen	7		
3.2.1 Onderzoeksinspanning	7		
3.2.2 Onderzoeksresultaten	7		
3.3 Vleermuizen	7		
3.3.1 Onderzoeksinspanning	8		
3.3.2 Onderzoeksresultaten	9		
4 Effectenbeoordeling	9		
4.1 Huismus	9		
4.2 Gierzwaluw	9		
		4.3 Gewone dwergvleermuis	9
5 Toetsing aan wet- en regelgeving	10		
5.1 Verbodsbepalingen	10		
5.2 Wettelijk belang	10		
5.3 Alternatieven	12		
5.3.1 Locatie	12		
5.3.2 Inrichting en werkwijze	12		
5.3.3 Planning	12		
6 Maatregelen	13		
6.1 Temporele alternatieve verblijfsvoorzieningen	13		
6.2 Zorgvuldig handelen	14		
6.2.1 Ontzien kwetsbare periode	15		
6.2.2 Controleronde	15		
6.2.3 Ongeschikt maken huidige verblijfplaats	15		
6.2.4 Overige soorten	15		
6.3 Permanente alternatieve verblijfsvoorzieningen	15		
6.4 Planning van de maatregelen per complex	16		
6.5 Ecologisch(e) werkprotocol en begeleiding	16		
7 Staat van instandhouding	17		
8 Bronnen	18		
9 Verklarende woordenlijst	19		

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Woningcorporatie Mooiland heeft door heel Nederland een groot aantal woningen in eigendom. De ambitie van Mooiland is om al haar huurwoningen in 2025 minimaal op energielabel B te hebben. Voor meerdere huurwoningen in de gemeente Gennep staan ten behoeve van de energetische verbeteringen (renovatie)werkzaamheden op de planning, die onder andere betrekking hebben op de daken en spouwmuuren. De huurwoningen zijn onderverdeeld in deellocaties, genaamd complexen. De betreffende complexen (3183 & 3209) met betrekking tot onderhavig activiteitenplan, gelegen in Gennep, staan qua werkzaamheden respectievelijk op de planning op februari 2021 en medio 2022.

Tijdens een grootschalige verkennende fase (quickscan) in april 2017 is geconstateerd dat de gebouwen binnen de betreffende complexen beschikken over potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen voor huismus, gierzwaluw en/of vleermuis. Naar aanleiding hiervan loopt er een grootschalig protocolair onderzoek met betrekking tot de huismus-, de gierzwaluw, en diverse soorten vleermuizen. Het protocolaire onderzoek met betrekking tot complex 3183 & 3209 is volledig in 2017 uitgevoerd. Tijdens dit onderzoek zijn een enkele verblijfplaats van huismus, 30 verblijfplaatsen van gierzwaluw en drie paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Na het recentelijk bekend worden van de exacte invulling van de energetische werkzaamheden is gebleken dat bij de werkzaamheden complex 3183 & 3209 een deel van de aangetroffen vaste rust- en verblijfplaatsen van huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis niet kunnen worden ontzien.

Hieromtrent wordt ontheffing gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1 lid 2 van de Wet Natuurbescherming, betreffend het opzettelijk verstoren van nesten en rustplaatsen van huismus (*Passer domesticus*) en gierzwaluw (*Apus apus*) en artikelen 3.5 lid 2 en 3.5 lid 4 van de Wet natuurbescherming voor zover dit betreft het opzettelijk verstoren; het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen, van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 1 augustus 2020 tot 1 augustus 2025. De periode van 5 jaar wordt aangehouden voor het geval er onvoorziene vertraging/uitstel optreedt, of er op een later moment alsnog tijdelijke verblijfplaatsen moeten worden verwijderd.

1.2 Wettelijk kader (Wet natuurbescherming)

De Wet natuurbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, schelp- en schaaldieren) en op tachtig vaatplanten. Voor alle soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (artikel 1.11 Wnb). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aanwezige soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet naast de zorgplicht ook rekening gehouden worden met de juridisch zwaardere beschermde soorten uit de Habitatrichtlijn (Art 3.5 Wnb) en de Nederlands beschermde soorten (art. 3.10 Wnb), waarbij voor een aantal soorten van deze Nederlandse lijst een provinciale vrijstelling geldt vanuit de Provincie Limburg.

Verder dient rekening gehouden te worden met de juridisch zwaardere beschermde soorten van de Vogelrichtlijn. Van deze laatste groep is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en een lijst met vogels waarbij inventarisatie gewenst is. Komen soorten van de hierboven genoemde beschermingsregimes voor, dan is de eerste vraag of de voorgenomen activiteit effecten heeft op de beschermde soorten. Treden er effecten op dan dient er gekeken te worden of er passende maatregelen getroffen kunnen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen.

Voor, tijdens en na de werkzaamheden wordt het wettelijke uitgangspunt gehanteerd om negatieve effecten op deze soorten zoveel mogelijk te mitigeren. Vanuit de Wet natuurbescherming zal de (lokale) gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten gegarandeerd moeten worden. Zo zal het functionele leefgebied van de gewone dwergvleermuis, waar (vaste) rust- en verblijfplaatsen en essentiële foeragegebieden en vliegroutes onderdeel van uitmaken, intact moeten blijven. Dit betekent dat mitigerende maatregelen voor deze soorten zoveel mogelijk voorafgaand aan de ingreep gerealiseerd zullen zijn. Binnen de fasering van de werkzaamheden zal hier specifiek rekening mee worden gehouden door het tijdig uitvoeren van de (mitigerende) maatregelen zoals beschreven in dit Activiteitenplan. Hierdoor wordt het effect verminderd en vindt overtreding van de Wet na-

tuurbescherming alleen plaats op artikel 3.5 inzake verstooring, beschadiging en vernieling van vaste rust- en verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis.

In dit Activiteitenplan wordt omschreven hoe om te gaan met de vaste rust- en verblijfplaatsen van huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis binnen de betreffende complexen. Daarnaast wordt aangegeven welke mitigerende maatregelen voor deze soorten genomen worden, om te voorkomen dat de functionaliteit tijdens de werkzaamheden in het geding komt. Door het Activiteitenplan strikt als mitigatieplan en onderlegger voor het werkprotocol te gebruiken, en de uitvoering van de (mitigerende) maatregelen en de werkzaamheden goed op elkaar af te stemmen, is de kans groot dat de ontheffing verleend wordt. Daarmee zijn in de toekomst geen knelpunten te verwachten met betrekking tot de Wet natuurbescherming.

1.3 Leeswijzer

Voorliggend activiteitenplan dient als bijlage bij de ontheffingsaanvraag voor de energetische werkzaamheden binnen complexen 3183 & 3209 van woningcorporatie Mooiland. De hoofdstukken behandelen de verplichte onderdelen van een activiteitenplan volgens het formulier “TOELICHTING op aanvraagformulier ontheffing Wet natuurbescherming – bescherming van planten en dieren” van de provincie Noord-Brabant en de ODBN. Voor de inhoudelijke aspecten in dit activiteitenplan zijn de, door BIJ12 gepubliceerde, Kennisdocumenten Huismus *Passer domesticus* versie 1.0, juli 2017, Gierzwaluw *Apus apus* versie 1.0, juli 2017 en Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* versie 1.0, juli 2017 aangehouden als leidraad.

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving van het project gegeven, waaronder de ligging van de woningen, aard van de

werkzaamheden, de planning en het doel van de werkzaamheden. Hoofdstuk 3 behandelt het onderliggende onderzoek en het functionele gebruik door huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis van de complexen. Hoofdstuk 4 beschrijft de effecten op de betreffende soorten door de energetische werkzaamheden. Hoofdstuk 5 behandelt de juridische aspecten waaronder de verbodsbepalingen, het wettelijk belang en de afwezigheid van alternatieven. In hoofdstuk 6 volgen de maatregelen om te zorgen dat effecten worden voorkomen, verzacht of gemitigeerd. Hoofdstuk 7 behandelt de gevolgen van de staat van instandhouding van de betreffende soorten door de werkzaamheden en maatregelen.

De bij het complex behorende quickscan flora en fauna en de seizoensgebonden (protocollaire) veldonderzoeken ten behoeve van de energetische (renovatie)werkzaamheden worden als separate documenten bij dit activiteitenplan meegeleverd.

2 Projectomschrijving

2.1 Locatiegegevens

De complexen waar onderhavig activiteitenplan betrekking op heeft, zijn gelegen in het westen van Gennep. In figuur 1 is de topografische ligging van het complex weergegeven.

De 72 woningen betreffen meerdere drielaagse appartementencomplexen in het westen van Gennep (zie figuur 1 en tabel 1). In tabel I zijn de 72 adressen van de te renoveren en slopen woningen weergegeven.

Figuur 1: Luchtfoto adressen complex 3183 (groen) en 3209 (rood)

Tabel 1: Luchtfoto adressen complex 3183 & 3209

Complex	Plaatsnaam	Adres
3183	Gennep	Brugstraat 68, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 80, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 92, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 70, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 72, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 82, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 84, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 94, Gennep

3183	Gennep	Brugstraat 96, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 74, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 86, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 98, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 76, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 78, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 88, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 90, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 100, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 102, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 32, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 44, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 56, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 34, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 36, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 46, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 48, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 58, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 60, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 38, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 50, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 62, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 40, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 42, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 52, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 54, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 64, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 66, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 104, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 106, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 108, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 110, Gennep

3183	Gennep	Brugstraat 112, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 114, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 116, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 118, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 120, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 122, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 124, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 126, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 128, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 130, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 132, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 134, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 136, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 138, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 140, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 142, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 144, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 146, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 148, Gennep
3183	Gennep	Brugstraat 150, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 152, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 154, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 156, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 158, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 160, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 162, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 164, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 166, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 168, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 170, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 172, Gennep
3209	Gennep	Brugstraat 174, Gennep

2.2 Voorgenomen werkzaamheden / ingrepen

Binnen complex 3183 bestaan de energetische werkzaamheden uit verschillende werkzaamheden/ingrepen. De twee noordelijke gebouwen krijgen een onderhoudsbeurt, de zuidelijke van de drie flats krijgt een grootschalige renovatie.

Alle drie de gebouwen:

- het na-isoleren van de bestaande spouwmuur door het inspuiten van isolatiemateriaal.
- Voor de werkzaamheden worden steigers geplaatst.

Enkel het zuidelijke gebouw:

- Na-isolatie dak, binnenzijde tegen bestaand beschot;
- PV systeem plaatsen, 6 paneel / woning;
- Vervangen kozijnen, inclusief HR++ beglazing en paneelisolatie in bestaand stelkozijn;
- Gevelherstel / voegwerk vervanging;
- Mogelijk dakrenovatie, afhankelijk van staat bestaande dakpannen.

Complex 3209 wordt volledig gesloopt, hiervoor komt een nieuw appartementencomplex in de plaats.

2.3 Planning van de werkzaamheden

Complex 3183

De werkzaamheden aan de drie flatgebouwen, zullen starten in februari 2020. **Verwacht wordt circa drie weken per blok nodig te hebben.** De werkzaamheden aan de noordelijke twee gebouwen worden als eerst uitgevoerd, zodat deze voor de start van het broedseizoen van de gierzwaluw weer geschikt zijn. Alle werkzaamheden worden voor de bouwvakantie in 2021 afgerond.

Complex 3209

De sloop van dit complex zal plaatsvinden in 2021. Op deze locatie wordt nieuwbouw gerealiseerd welke naar verwachting in 2022 opgeleverd zal worden.

2.4 Doel van de werkzaamheden

Mooiland heeft van het ministerie van VROM de opdracht haar vastgoed te verduurzamen en energievriendelijker te maken, gemiddeld label B in 2021 en CO₂-neutraal in 2050. Mede naar aanleiding daarvan heeft Mooiland in haar eigen beleid opgenomen dat ze in 2025 minimaal een energielabel B willen hebben in alle woningen.

In het Klimaatakkoord van Parijs is afgesproken dat de CO₂-uitstoot in 2050 met 80% is verminderd ten opzichte van 1990. Dit betekent voor corporaties dat de opgave om woningen te verduurzamen flink toeneemt. Verduurzaming levert een belangrijke bijdrage in de beperking van de CO₂-uitstoot. Huurders merken de verduurzaming in meer wooncomfort en lagere woonlasten, waarvan energiekosten een groot deel uitmaken. Gebouwen welke aan het eind van hun levensduur zijn en waarvoor het economisch niet meer rendabel is om te renoveren, of waarvan het woonproduct niet toekomstbestendig is in relatie tot de demografische ontwikkelingen op de lange termijn, worden gesloopt. Hierna kunnen woningen worden gebouwd welke wel aan de huidige eisen voor woonklimaat en -comfort voldoen, en welke aansluiten bij de demografische ontwikkelingen.

3 Aanwezigheid beschermde soorten

3.1 Huismussen

Tijdens een grootschalige verkennende fase (quickscan) in april 2017 is geconstateerd dat de gebouwen binnen complex 3183 en 3209 over potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen voor de huismus beschikken. Naar aanleiding hiervan heeft er in april-mei 2017 een onderzoeksinspanning plaatsgevonden conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de huismus (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

3.1.1 Onderzoeksinspanning

Ten aanzien van de huismus zijn tussen 1 april en 15 mei 2017 twee veldbezoeken uitgevoerd, met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen, in de ochtenduren tussen 8.00 uur en 12.00 uur. Tabel 2 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor huismussen. Tijdens de veldbezoeken is gelet op de aanwezigheid van roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Tevens is gedurende de veldbezoeken in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal of voedsel) onder dakpannen of andere nestlocaties verdwijnen. Op basis van de veldbevindingen is bepaald of zich onder het dakpannen dak van de te renoveren woningen broedlocaties van de huismus bevinden. De onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de huismus (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 12 °C. De windsnelheid lag beneden de 3 beaufort, het was helder

tot half bewolkt en er was geen sprake van neerslag (zie tabel 2).

Tabel 2: Bezoeken i.v.m. huismusinventarisaties

Datum	Soort	Tijdsduur onderzoek	Zon op onder	Weer
7 april 2017	Huismus	09.00-11.00	06.47	10-12 °C Wind 2 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag
25 mei 2017	Huismus	09.00-11.00	05.58	12-15°C Wind 2 Bft Vrijwel onbewolkt Geen neerslag

3.1.2 Onderzoeksresultaten

In complex 3209 is een enkele nestlocatie van de huismus waargenomen. Het nest bevindt zich hier bovenin de flat, onder het pannendak aan de noordwestzijde van de woning.

Het groen in de siertuinen heeft een foerageer- en schuil-functie voor de huismus. Het groen rondom het te slopen gebouw wordt verwijderd. Er is echter een grote hoeveelheid

Figuur 2: Locatie aangetroffen nest huismus

opgaand groen aanwezig in de naastgelegen achtertuinen. Hierdoor blijven de foerageer en schuilmogelijkheden behouden. De voorgenomen energetische renovatie zal dan ook niet leiden tot het (indirect) verloren gaan van nestlocaties of leefgebied van de huismus.

3.2 Gierzwaluwen

Tijdens een grootschalige verkennende fase (quickscan) in april 2017 is geconstateerd dat de gebouwen binnen complex 3183 en 3209 over potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen voor de gierzwaluw beschikken. Naar aanleiding hiervan heeft er in mei-juli 2017 een onderzoeksinspanning plaatsgevonden conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de gierzwaluw (BIJ12, versie 1.0 juli 2017).

3.2.1 Onderzoeksinspanning

Voor de gierzwaluw zijn in de periode van half mei tot half juli 2017 drie veldbezoeken uitgevoerd met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen. Tabel 3 geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor gierzwaluwen. De veldbezoeken zijn gedurende de avondschemering voor zonsondergang uitgevoerd. In de betreffende periode scheren groepen gierzwaluwen langs gevels van panden waarin zich nesten bevinden. De vrouwtjes die zich op het nest bevinden beantwoorden vervolgens het “gieren” van langs vliegende groepen soortgenoten. Bovendien zijn tijdens de avondschemering vaak invliegende vogels waar te nemen.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van gierzwaluwen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 16 °C. De windsnelheid lag beneden de 4 beaufort en er was geen sprake van neerslag (zie tabel 3).

Tabel 3: Bezoeken i.v.m. gierzwaluwinventarisaties

Datum	Soort	Tijdsduur onderzoek	Zon op onder	Weer
1 & 2 juni 2017	Gier-zwaluw	19.45 -21.45	05.29/ 21.44	25 - 22°C Wind 2 Bft Half bewolkt Geen neerslag
13 & 14 juni 2017	Gier-zwaluw	20.00 -22.00	05.22/ 21.54	22 - 18°C Wind 2-3 Bft Half bewolkt Geen neerslag
11 & 14 juli 2017	Gier-zwaluw	20.00-22.00	05.27/ 21.59	24 -17°C Wind 2-3 Bft Zwaar bewolkt Geen neerslag

3.2.2 Onderzoeksresultaten

In Gennep zijn in de flats aan de Brugstraat 30 nesten van gierzwaluw waargenomen. De toegang tot de nesten bevindt zich onder de dakgoten aan de westzijde van de gebouwen. De twee meest noordelijke flats hebben beide 13 nestlocaties. De twee zuidelijke flats hebben beide 2 nestlocaties.

3.3 Vleermuizen

Tijdens een grootschalige verkennende fase (quickscan) in april 2017 is geconstateerd dat zowel de gebouwen binnen complex 3183 en 3209 over potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen voor vleermuizen beschikken. Naar aanleiding hiervan heeft er in mei-september 2017 een onderzoeksinspanning plaatsgevonden conform de richtlijnen hetgeen is gesteld in het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging.

3.3.1 Onderzoeksinspanning

Voor vleermuizen zijn in de periode half mei tot en met september 2017 in totaal vijf aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. Dit betreft de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van een onderzoeksgebied gebruik kunnen maken. Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. Vanaf eind juli vallen de kraamkolonies uiteen, verspreiden de vrouwtjes zich en gaan op zoek naar het gezelschap van baltsende mannetjes. Winterverblijfplaatsen zijn zeer lastig aan te tonen. Van zomerverblijfplaatsen, kraamverblijven en paarverblijfplaatsen mag zekerheidshalve aangenomen worden dat deze ook als winterverblijfplaats gebruikt kunnen worden, zolang de temperatuur niet te laag wordt (vorst).

De laatvlieger heeft als enige soort geen standaard invliegtijd. Het zwermgedrag is bij deze soort ook korter en kan al plaatsvinden vanaf 1 á 2 uur na het uitvliegmoment. Omdat het niet reëel is om de hele nacht binnen een of meerdere deelgebieden te zoeken naar laatvliegers, hebben in de periode half mei - half juli twee gerichte avondrondes (circa 2 uur na zonsondergang) plaatsgevonden met een tussenliggende periode van minimaal 30 dagen, ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomer- en kraamverblijfplaatsen van de laatvlieger. Daar kraamgroepen van de gewone dwergvleermuis door het in- en uitvliegen in deze eerste twee uur ook goed waarneembaar zijn, dit mede in verband met de groepsgrootte en het tijdig terugkomen om de jongen te zogen, is hieromtrent door de betreffende straten met meerdere personen te doorlopen een voldoende betrouwbaar beeld verkregen omtrent de aan/afwezigheid van kraamverblijfplaatsen. Daarnaast is tijdens de extra avondronde ten behoeve van gierzwaluw ook nog een uur na zonsondergang gelet op uitvliegende vleermuizen en heeft er in de periode

mei – juli tevens een ochtendronde (circa 2 uur voor zonsopkomst) plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Vervolgens hebben in de periode half augustus - eind september twee avondrondes, met een tussenliggende periode van minimaal 20 dagen, plaatsgevonden ten behoeve van het aantonen/uitsluiten van de functie paarverblijfplaats. Tabel IV geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor vleermuizen. De inventarisatiemethode is conform de richtlijnen van het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakbeeraad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereeniging. Dit protocol schrijft voor dat de onderzoeksinspanningen afhankelijk zijn van de te verwachten soorten en functies. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermdende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen. Tijdens de twee laatste veldbezoeken is voornamelijk gelet op sociale geluiden. In de periode half augustus - september produceren mannetjes vleermuizen de meeste sociale geluiden vanuit of vliegend rondom bebouwing om vrouwtjes te lokken. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een batdetector (Pettersson M500-384) met opnamemogelijkheid en weergave van sonogrammen. Een batdetector zet het voor de mens niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen

worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitel kan geven.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. De weersomstandigheden voldoen aan de protocollaire eisen voor vleermuizen onderzoek: temperatuur niet lager dan 12 °C, de windsnelheid beneden de 5 Beaufort en geen sprake van neerslag, anders dan lichte motregen (zie tabel 4).

Tabel 4: Bezoeken i.v.m. vleermuisinventarisaties

Datum	Soort	Tijd	Zon op onder	Weer
1 & 2 juni 2017	Vleermuizen (kraam- en zomerverblijf)	21.45 -23.45	05.29/ 21.44	25 - 22°C Wind 2 Bft Half bewolkt Geen neerslag
9 & 10 juli 2017	Vleermuizen (kraam- en zomerverblijf)	22.00- 00.00	05.27/ 21.59	24 - 17°C Wind 2-3 Bft Zwaar bewolkt Geen neerslag
11 & 12 juli 2017	Vleermuizen (kraam- en zomerverblijf)	03.30- 06.00	05.30/ 21.50	10 - 17 °C Wind 2 Bft Half bewolkt Geen neerslag
16 au- gustus 2017	Vleermuizen (paarverblijf en zwerm- plaats)	22.00 -02.00	06.35/ 20.47	22 - 18°C Wind 1 Bft Zwaar bewolkt Geen neerslag
05 sep- tember 2017	Vleermuizen (paarverblijf en zwerm- plaats)	21.15- 01.15	06.58/ 20.17	22 – 21 °C Wind 2 Bft Geheel bewolkt Geen neerslag

3.3.2 Onderzoeksresultaten

Bij de flats aan de Brugstraat is een paarverblijf waargenomen aan de tweede flat vanaf het zuiden. Aan de westzijde van deze flat, tussen de eerste en tweede ingang vanaf het zuiden zijn twee individuen ingevlogen in een open stootvoeg boven de ramen van de begaande grond. Bij de meest noordelijke flat zijn aan de zuidzijde onder de overhangende pannen aan de kopse kant twee individuen ingevlogen, met paargeroep. De vleermuizen vlogen in aan de linkerzijde. Aan de noordzijde van de noordelijke flat zijn consistent paarroepen waargenomen. Ondanks dat het dier tijdens het veldbezoek niet is in- of uitgevlogen, zal het betreffende individu hoogstwaarschijnlijk hier wel zijn (paar)verblijfplaats hebben. Uitgangspunt hierbij is dat het paarverblijf van het dier zich in de kopse kant van de woning bevindt.

Tijdens de veldbezoeken zijn enkele foeragerende vleermuizen rondom het groen in de tuinen waargenomen. De voorgenomen plannen zullen echter niet leiden tot een significante afname in foerageermogelijkheden. Tijdens de veldbezoeken zijn in de directe omgeving geen eenduidig vliegpatronen aangetroffen dat door meerdere individuen worden gevolgd.

Figuur 3: Verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis (rood)

4 Effectenbeoordeling

4.1 Huismus

Enkel binnen complex 3209 is een nestlocatie van de huismus aangetroffen. Het betreft een enkel nest welke zich onder de dakpannen in het noordwesten van de flat bevindt. Door de sloop van deze flat gaat de nestlocatie van de huismus verloren. Hierbij vindt er een overtreding plaats van artikel 3.1 lid 2 Wnb, omtrent het vernielen van een nestlocatie van de huismus.

In de omgeving zijn ook enkele nestlocaties aangetroffen, deze bevinden zich echter niet in de te renoveren woningen van Mooiland. Het groen in de siertuinen heeft een foerageer- en schuilfunctie voor de huismus. Het groen rondom het te slopen woningblok wordt verwijderd. In de naastgelegen achtertuinen is echter een grote hoeveelheid geschikt opgaand groen aanwezig waardoor voldoende foerageer- en schuilmogelijkheden behouden blijven. De voorgenomen sloop en energetische renovatie zal dan ook niet leiden tot het verloren gaan van leefgebied van de huismus.

4.2 Gierzwaluw

Binnen complex 3183 en 3209 zijn respectievelijk 28 en 2 nestlocaties van gierzwaluw aangetroffen. De overgrote meerderheid hiervan (26) bevindt zich in de twee noordelijke flats. Aangezien bij deze flats enkel de spouwmuur geïsoleerd wordt, en deze werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, is er bij deze nesten geen sprake van het verstoren dan wel het beschadigen of vernielen van een rust- of voortplantingsplaats van de gierzwaluw.

De zuidelijke twee flats bevatten beide twee nestlocaties van de gierzwaluw. De zuidelijke van de twee flats wordt ge-

sloopt, waarbij twee nestlocaties verloren gaan. De noordelijke van de twee flats krijgt mogelijk een volledige dakrenovatie, waarbij potentieel twee nestlocaties verloren gaan. Dit is afhankelijk van de resultaten van een dakinspectie. Hierbij vindt overtreding plaats van artikel 3.1 lid 2 Wnb, omtrent het vernielen van nestlocaties van de gierzwaluw.

4.3 Gewone dwergvleermuis

Binnen complex 3183 zijn drie paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Door de spouwmuurisolatie gaat minimaal een van deze verblijfplaatsen verloren, omdat deze zich met zekerheid in de spouwmuur bevindt. Van de overige twee paarverblijfplaatsen is er een te bereiken via de gevelpannen. Of deze verblijfplaats zich onder de pannen bevindt, of dat vanuit daar de spouwmuur bereikt wordt, is onbekend. De laatste paarverblijfplaats bevindt zich in of rond de meest noordelijke gevel. De exacte locatie ervan is echter onbekend. Daarom wordt de potentiële aanwezigheid van De paarverblijfplaats in zowel de spouwmuur als onder het dak als uitgangspunt genomen.

Bij het isoleren van de spouwmuur kunnen de drie bovengenoemde paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis verloren gaan. Dit betreft een overtreding inzake artikel 3.5 lid 4 Wnb, inzake het vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

5 Toetsing aan wet- en regelgeving

5.1 Verbodsbepalingen

Bij de werkzaamheden worden enkele van de reeds aanwezige nestlocaties van huismus en gierzwaluw vernield. Van de 30 nestlocaties van de gierzwaluw gaan vier nesten verloren. Ook gaat bij de sloop de nestlocatie van de huismus verloren. Ter mitigatie zullen er wederom permanente nestlocaties worden gecreëerd. Daarbij worden er tijdelijke voorzieningen getroffen (zie hoofdstuk 6). De functie van de nestlocaties zal daardoor te allen tijde worden behouden. Hierdoor is er geen sprake van permanente beschadiging of vernieling van de functionaliteit van nestlocaties. Desondanks wordt er toch ook ontheffing aangevraagd van de verbodsbepaling Artikel 3.1, lid 2:

“Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen”.

De energetische werkzaamheden hebben niet tot doel (de intentie) om de gewone dwergvleermuizen opzettelijk te verstoren. Echter ten behoeve van het (mogelijk) ongeschikt maken van de bebouwing voorafgaand aan de werkzaamheden en/of door de werkzaamheden op zich (waarbij de verblijfplaats en toegang hiertoe behouden blijft) kan een aanwezige gewone dwergvleermuis tijdelijk (onbedoeld) worden verstoord. Door middel van het aanbieden van tijdelijke maatregelen (vleermuiskasten) zullen, ten tijde van de verstoring, in de directe omgeving voldoende alternatieve verblijfsmogelijkheden aanwezig zijn. Desalniettemin wordt er op voorhand toch ontheffing gevraagd van de verbodsbepaling Artikel 3.5, lid 2:

“Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, opzettelijk te verstoren”.

Bij de energetische werkzaamheden worden de reeds aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vernield. Er zijn 3 paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen in de in 2021 te renoveren Mooiland gebouwen in complex 3183. Ter plaatse zullen wederom permanente verblijfsvoorzieningen voor de gewone dwergvleermuis worden gecreëerd. Daarbij worden er tijdelijke voorzieningen getroffen (zie hoofdstuk 6). De functie van de verblijfplaatsen zal daardoor te allen tijde worden behouden. Hierdoor is er geen sprake van permanente beschadiging of vernieling van voortplantings- of rustplaatsfunctionaliteit. Desondanks wordt er toch ook ontheffing aangevraagd van de verbodsbepaling Artikel 3.5, lid 4:

“Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, te beschadigen of te vernielen”.

5.2 Wettelijk belang

In het kader van de uitvoering van de werkzaamheden wordt een ontheffing aangevraagd voor het aantasten (verstoren, beschadigen of vernielen) van nesten van huismus en gierzwaluw (artikel 3.1 Wnb), en vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (artikel 3.5 Wnb). De nestlocaties van huismus en gierzwaluw, en voortplantingsplaatsen en overige vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zijn het hele jaar beschermd. De huismus en gierzwaluw zijn beschermde broedvogels als bedoeld in de

Europese Vogelrichtlijn, welke is uitgewerkt in de Wn, en zijn jaarrond beschermd als bedoeld in “Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” van het ministerie van LNV (augustus 2009). De gewone dwergvleermuis is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8) en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-habitatrichtlijn, dier en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Ze worden ook genoemd in Bijlage II van de conventie van Bonn.

Op grond van artikel 3.3 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend indien: er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in

kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;

De ontheffing van verbodsbepaling artikel 3.1 lid 2 wordt in dit geval aangevraagd “in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid”.

Op grond van artikel 3.8 van de Wnb kunnen Gedeputeerde Staten ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.5 of artikel 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend indien: er geen andere bevredigende oplossing bestaat, dat er niet bij of krachtens enig ander artikel van deze wet vrijstelling is of kan worden verleend, dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan, en zij nodig is op grond van een in de wet genoemd belang. Te weten:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of

- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

De ontheffing van verbodsbepalingen artikel 3.5 lid 2 en 4 wordt in dit geval aangevraagd “in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”.

5.2.1 Onderbouwing

De renovatie van de woningen is een standaard onderdeel van de werkzaamheden van een woningcorporatie. Als de levensduur van de gebouwen, welke niet meer voordoen aan de huidige eisen op het gebied van isolatie en binnenklimaat, door de slechte staat ten einde komt, is sloop of renovatie de enige optie. Bij complex 3183 is onderhoud en energetische renovatie een haalbare optie. Bij complex 3209 is er voor gekozen om de woningen te slopen en hier nieuwbouw te realiseren. De keuze tussen onderhoud of renovatie is gebaseerd op de afweging tussen de kosten en de onzekerheid in de demografische ontwikkeling op lange termijn. Het onderhoud creëert de mogelijkheid om definitieve beslissingen voor 10 jaar uit te stellen. Deze keuze voor sloop is gemaakt omdat het woonproduct in het laatste geval niet toekomstbestendig is in relatie tot de demografische ontwikkelingen op de lange termijn.

De eisen voor binnenklimaat, zoals beschreven in het Bouwbesluit 2012, hebben betrekking op isolatie en luchtverversingssystemen. Zonder deze maatregelen krijgen de woningen vochtintrede via kozijnen, maar ook de temperatuurverschillen veroorzaken condensatie, met schimmelvorming tot gevolg. Dit verslechtert het woonklimaat zodanig dat mensen gezondheidsklachten kunnen ondervinden. Vocht kan namelijk de ontwikkeling van schimmels, bacteriën en huismijt bevorderen. Daarnaast kan door een te vochtige omgeving formaldehyde vrijkomen uit plaatmaterialen zoals spaanplaat en multiplex. De aanwezigheid van schimmels, bacteriële muizen worden met een lagere intensiteit onderzocht, en met een mindere historie als vogels. Het bepalen van een regionale of lokale staat van instandhouding voor een dergelijke soort is daarmee veel moeilijker. Bij de onderzoeken welke in opdracht van Mooiland zijn uitgevoerd in Gennep zijn echter overal waarnemingen gedaan van gewone dwergvleermuis. Gezien de vele zomerverblijfplaatsen en baltsterritoria welke zowel in als rond woningen van Mooiland zijn aangetroffen kan redelijkerwijs worden aangenomen dat het de gewone dwergvleermuis niet schort aan verblijfplaatsen in deze omgeving. riën, huismijt en formaldehyde kunnen allergieën en ademhalingsstoornissen zoals astma, bronchitis en chronische neusverkoudheid veroorzaken.

Daarnaast worden de woningen regelmatig gecontroleerd op kwaliteit, hierbij komen eveneens gevaren aan het licht. Zo kunnen bij het niet uitvoeren van de werkzaamheden dakpannen en gevelpannen van het dak waaien, dakgoten verzakken, etc. waardoor de openbare veiligheid in gevaar komt.

Bij de werkzaamheden worden de woningen van complex 3183 gerenoveerd zodat deze weer aan huidige standaarden voldoen, wat voor een verbetering van de gezondheid zorgt. Complex 3209 wordt gesloopt en nieuw gerealiseerd, waarbij

de nieuwbouw volledig aan de huidige eisen voor binnenklimaat en wooncomfort zal voldoen. Ook loop je niet de kans dat door achterstallig onderhoud de bewoners en andere voorbijgangers gevaar lopen, wat de openbare veiligheid verbetert.

5.3 Alternatieven

Voor het verkrijgen van een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen is het noodzakelijk dat is aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing is. Dit betekent dat u voor alle beschermde soorten waarvoor de ontheffing wordt aangevraagd, aangetoond dient te worden dat er geen alternatief is voor de voorgenomen activiteit, die geen of minder negatieve effecten heeft voor de betreffende soort(en). Het alternatievenonderzoek dient zowel gericht te zijn op de locatieafweging als op de inrichtings- en uitvoeringsalternatieven (waaronder werkwijze en planning van de werkzaamheden).

5.3.1 Locatie

Het project is locatie-specifiek. Het betreffen bestaande huurwoningen/panden van Mooiland, waarvan het energielabel niet voldoet aan de huidige eisen met het oog op de klimaatmodellen en leefbaarheid voor de huurders.

5.3.2 Inrichting en werkwijze

Per gebouw is door specialisten bepaald wat gezien de bouwkundige staat en financiële consequenties de meest efficiënte en effectieve werkwijze is om de energetische doelen te kunnen behalen. Voor complex 3209 is besloten dat het slopen van bestaand gebouw en het realiseren van nieuwbouw de meest rendabele werkwijze is om de klimaatdoelen te behalen. De inrichting van complex 3183 blijft structureel onveranderd, er is slechts sprake van bouwkundige aanpassingen ten gunste van het energieverbruik in de woningen.

Andere werkwijzen, waarbij de verblijfplaats mogelijk bij zouden kunnen worden ontzien, behalen niet het gewenste resultaat of zijn kostentechnisch zo inefficiënt dat de kosten niet opwegen tegen het energetische rendement.

Er zijn voor alle type woning(blok)en een aantal scenario's gemaakt om te kijken hoe je het beste tot het gewenste energielabel kunt komen. In het algemeen is er een zeer simpel uitgangspunt. Een spouwmuur na-isoleren gaat het snelst, kan in bewoonde staat prima uitgevoerd worden, behaalt een groot resultaat, kost het minst aan materialen dus grondstoffen en kan zonder al te veel overlast voor de hele omgeving uitgevoerd worden.

Aan de binnenzijde gevels isoleren klinkt in theorie best aardig, maar is praktisch niet uitvoerbaar in bewoonde staat. En doordat je niet overal even goed bij kan, kun je het ook niet zo dicht maken als dat zou moeten. Met de voortvloeiende (gezondheids)risico's van dien. Het aanbouwen van een spouwmuur aan de buitenzijde zou een grote en financieel zware klus zijn, waardoor het rendement niet opweegt tegen de kosten. Hierdoor is het na-isoleren van de betreffende woningen door het volspuiten van de spouwmuur op dit moment de enige reële oplossing om aan de gestelde voorwaarden van de overheid te kunnen voldoen binnen de gestelde tijd.

5.3.3 Planning

Bij uitvoering van de werkzaamheden wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de kwetsbare periodes van de aanwezige soorten, middels het werken buiten de gevoelige periode dan wel het ongeschikt maken van de panden in een minder gevoelige periode. In deze situatie is er geen gunstigere oplossing voorhanden, waarbij het geheel ook uitvoerbaar blijft voor de aannemer en de huurders zo min mogelijk overlast zullen ondervinden.

5.4 Geldigheid gegevens

De onderzoeken zijn uitgevoerd in het seizoen van 2017. Daarmee zijn de onderzoeksresultaten ten tijden van het verkrijgen van de ontheffing iets ouder dan de vereiste 3 jaar, zoals gesteld in het document *'Beleidsregels ten behoeve van de passieve soortenbescherming onder de Wet natuurbescherming in Limburg'*. Indien de onderzochte gegevens nog steeds een representatief beeld van de aanwezigheid van beschermde soorten binnen het plangebied geven kan echter van de gegevens gebruik worden gemaakt:

"Er kunnen zich situaties voordoen dat gegevens ouder zijn dan 3 respectievelijk 5 jaar. Er dient in dat geval aan geven te worden waarom de gegevens toch actueel genoeg zijn".

In het termijn tussen 2017 en 2020 zijn geen werkzaamheden aan de gebouwen uitgevoerd. Tijdens een recentelijke bezichtiging is geconstateerd dat de staat van de woningen nog vergelijkbaar is met die van 2017, en er geen verval heeft plaatsgevonden. Nieuwe elementen welke als nestlocatie van een huismus of gierzwaluw, of als verblijfplaats van een vleermuissoort kunnen dienen zoals losse dakpannen of loodslabben, of kierende dakranden/dakbetimmering zijn tijdens deze recente bezichtiging niet aangetroffen. De hoeveelheid aanwezige potentiële verblijfplaatsen is dus niet gewijzigd. Daarnaast is de verwachting dat het aantal in gebruik zijnde nesten en verblijfplaatsen eveneens niet is toegenomen. Huismussen hebben hier al jarenlang van de woningen gebruik kunnen maken, waardoor het maximaal potentieel aanwezige nesten redelijkerwijs bereikt is. Een lichte fluctuatie in aantal nestlocaties per jaar is niet geheel uit te sluiten, maar een significante toename is niet te verwachten. Gezien de seizoenen van 2018 en met name 2019 erg warm en droog waren zijn dit geen goede jaren geweest voor de gierzwaluwpopulaties, en was het broedsucces laag. Het is daarmee niet aannemelijk dat de populatie zich nog verder ontwikkeld heeft. Het aantal gierzwaluwen in de gebouwen was

daarnaast al erg hoog. Voor vleermuizen blijkt het gebouw geen vaste kraam- of winterverblijfsfunctie te hebben. Deze functies worden door de gebouwen namelijk jaarlijks vervuld, waardoor deze functie in het seizoen van 2017 eveneens aangetroffen had moeten zijn. Paarverblijfplaatsen zijn er reeds drie aanwezig binnen het plangebied. Gezien de verspreiding hiervan en de territoriale aard van deze verblijfplaatsen zijn hier eveneens niet meer verblijfplaatsen van te verwachten. Zomerverblijfplaatsen zijn nooit geheel uitgesloten in een dergelijk gebouw. De kans dat er nu een aangetroffen wordt is echter net zo groot als deze in 2017 was, toen een dergelijk verblijf is uitgesloten. Gezien de situatie niet gewijzigd is, zijn de gegevens uit 2017 dus nog voldoende betrouwbaar.

Hierdoor wordt geconcludeerd dat de onderzoeksgegevens waarop dit activiteitenplan is gebaseerd niet gedateerd of onvolledig zijn, en dat actualisatie niet noodzakelijk is.

6 Maatregelen

De maatregelen om negatieve effecten te voorkomen dan wel te minimaliseren bestaan achtereenvolgens uit het tijdig aanbrengen van tijdelijke verblijfvoorzieningen, ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen, een controlerende, zorgvuldig handelen (doden en verwonden voorkomen) en het realiseren van permanente verblijfvoorzieningen in de nieuwe situatie. In dit geval gaat het om het treffen van maatregelen ten behoeve van het (tijdelijk) vernietigen dan wel verstoren van nestlocaties van huismus en gierzwaluw en paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis.

6.1 Temporele alternatieve verblijfvoorzieningen

Ter compensatie van de te verwijderen nestlocaties van gierzwaluw en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis van complex 3183, worden in eerste instantie 10 tijdelijke nestlocaties van de gierzwaluw aan de te slopen flat van complex 3209 gemonteerd, en 12 paarverblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis in de directe omgeving van de flats (zie figuur 4). Tijdens de werkzaamheden aan complex 3183 worden permanente verblijfvoorzieningen ingebouwd voor alle verloren nestkasten van beide complexen (zie 6.3). Hierdoor zijn voor de nest- en verblijfplaatsen in complex 3209 geen tijdelijke nestkasten noodzakelijk.

Voor de vervangende nestplaatsen voor *huismus* geldt:

- Dat er meerdere nestplekken bij elkaar aangeboden moeten worden.
- Zo dicht mogelijk bij de locatie van de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst en als dat niet mogelijk is, dan in de directe omgeving van de oorspronkelijke nestplaats en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden liggen.

- Op minimaal 3 meter hoogte plaatsen.
- Een minimale broedruimte van 15 x 8 centimeter.
- Dat ze op een voor de huismus geschikte wijze en plek worden aangebracht.
- In de directe omgeving van de nieuwe nestplaats continue voldoende dekking aanwezig is (minimaal 3 a 4 meter hoog opgaand groen), en dat er altijd (binnen 100 a 200 meter, bij voorkeur binnen 50 meter) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplekken beschikbaar zijn.
- Dat ze van voldoende duurzaam materiaal zijn en op een voldoende duurzame wijze worden bevestigd.
- Dat er voldoende veiligheid is tegen predatoren.
- Dat het materiaal waarvan ze zijn gemaakt niet behandeld is met chemische middelen.
- Dat ze minimaal drie maanden voor de start van de werkzaamheden aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen.
- Dat het beheer duurzaam geregeld is. Dit beheer moet gebeuren in een periode dat verstoring niet of minimaal optreedt.

Vervangende nestplaatsen voor *gierzwaluw* moeten bij voorkeur:

- zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst, bij voorkeur geclusterd bij elkaar en altijd buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden staan.
- niet in de volle zon liggen. De nieuwe nestplaatsen bij voorkeur op een hoek of langs de kopse kant van een gebouw in de koele, schaduwrijke noord- en oostgevels aanbrengen in verband met de hitte die kan ontstaan in de kleine broedruimte.
- voldoende (veilige) uitvliegruimte hebben: minimaal 1 meter breed en 3 meter diep, zonder kans op verkeersslachtoffers. Dus geen platte daken, brede goten, balustraden, borstweringen, bomen, vlaggenmasten en dergelijke die het aanvliegen bemoeilijken.

- voldoende veiligheid bieden tegen predatoren.
- Ze geschikt zijn als nestplaats en zo mogelijk vergelijkbaar met de oorspronkelijke verblijfplaats.
- Voorzie bij nieuwbouw of renovatie standaard in nestgelegenheid, het liefst neststenen of nestkasten, soms kan het ook met nestpannen.
- Probeer zoveel mogelijk de oude oorspronkelijke dakpannen te hergebruiken in plaats van vervanging door sneldekkpannen.
- een minimum bodemoppervlakte van 15 x 25 centimeter en een minimum hoogte van 13 centimeter.
- een invliegopening van maximaal 2 centimeter boven de bodem (van binnen gemeten).
- een invliegopening van 7 centimeter breed en maximaal 3,5 centimeter hoog.
- dat de invliegopening asymmetrisch is aangebracht, zodat er een donkere hoek in de nestgelegenheid ontstaat.
- De aangeboden vervangende nestgelegenheid moet bij voorkeur van voldoende duurzaam materiaal zijn en op een voldoende duurzame wijze worden bevestigd.

Vervangende paarverblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis moeten bij voorkeur:

- Bestaan uit een (kast)ruimte van 50 centimeter hoog, 20-30 centimeter breed en minimaal 1 compartiment.
- Wat betreft de nieuwe locaties worden afgestemd met functies die het gebied tot geschikt paargebied maken: (massa-)winterverblijfplaatsen, vliegroutes, foerageergebieden en met al bestaande territoria van mannetjes.
- Een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan de start van het paarseizoen kennen. Dit betekent dat vervangende paarverblijfplaatsen uiterlijk half februari aanwezig moeten zijn.

Ten behoeve van de twee nestlocaties van gierzwaluw in de zuidelijke flat van complex 3183 worden er in het voorjaar

van 2020 in totaal 10 tijdelijke alternatieve nestlocaties aangeboden. Ze worden geplaatst aan de in 2022 te slopen flat van complex 3209. Het betreffen de gierzwaluwkasten Barto en/of Martino van Faunus Nature Creations. Ten behoeve van de drie paarverblijfplaatsen binnen complex 3183 worden er in het voorjaar van 2020 in totaal 12 platte vleermuiskasten geplaatst aan de woningen aan de Julianalaan 15, 27, 55 en 65, en Zuidoosterlaan 5 en 6. Het betreft de Vleermuiskast Rosita van Faunus Nature Creations. Deze kasten zijn gemaakt van on-geïmpregneerd hydro-thermisch gemodificeerd hout van duurzaamheidsklasse 1, met een geschatte levensduur van 25 jaar. In figuur 4 zijn de kastlocaties aangegeven. Het aanbieden van 10 gierzwaluwkasten en 12 vleermuiskasten wordt als voldoende beschouwd om de betreffende verblijfsfuncties in complex 3183 tijdelijk op te vangen. Voor de compensatie van de nestlocaties in complex 3209 worden direct permanente verblijfplaatsen geplaatst, zie paragraaf 6.3.

Doordat de gierzwaluwkasten op dezelfde hoogte en windrichting worden geplaatst als de huidige nestlocaties, zullen omgevingsfactoren, als temperatuur, wind en zonne-uren, redelijkerwijs gelijk blijven.

De kasten voor de gewone dwergvleermuis worden ver uit elkaar geplaatst om zodoende meerdere territoria te kunnen verzorgen, en worden verdeeld over zowel het zuiden als het westen geplaatst. De kasten worden aan woningen in de directe nabijheid van de huidige paarverblijfplaatsen opgehangen. In de directe omgeving zijn daarnaast volop woningen aanwezig die eveneens geschikt zijn als paarverblijfplaats en waar geen werkzaamheden plaatsvinden.

6.2 Zorgvuldig handelen

De inventarisatie is en blijft, ondanks de protocollaire richtlijnen, een momentopname. Het is dan ook nooit volledig uit-

Figuur 4: Locaties tijdelijke nestkasten gierzwaluw (rood) en gewone dwergvleermuis (blauw)

gesloten dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methodes en inspanningen is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderliggende onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem/haar verwacht kan worden voor vaste rust en verblijfplaatsen, zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaatsen. Aan het zorgvuldig handelen en de zorgplicht wordt voldaan door het aanbieden van nieuwe verblijfplaatsen alsmede het werken buiten de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis. Voorafgaand aan de werkzaamheden worden, daar waar nodig, de verblijfplaatsen in de betreffende bebouwing ongeschikt gemaakt voor vleermuizen om te voorkomen dat desbetreffende soorten nog gebruik maken van de aanwezige bebouwing gedurende de werkzaamheden.

6.2.1 Ontzien kwetsbare periode

Zoals genoemd zullen werkzaamheden aan de betreffende woningen buiten de kwetsbare periode van de aanwezige huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis worden uitgevoerd. In dit geval betreffen dit het broedseizoen (half maart – half augustus) de paarperiode (half augustus – september) en de winterperiode (november – maart). Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De werkzaamheden (het ongeschikt maken van de bebouwing) worden uitgevoerd in oktober waardoor alle kwetsbare periodes ontzien worden. De geschiktheid van de periode waarin gewerkt wordt, wordt bepaald door een begeleidende ecooloog.

6.2.2 Ongeschikt maken huidige verblijfplaats

De drie gebouwen van complex 3183 worden begin oktober 2020 met behulp van exclusion flaps voor open stootvoegen, een netconstructie rond de overhangende dakpannen, en indien nodig onder de dakgoot, ongeschikt gemaakt voor gewone dwergvleermuis. Door deze constructies kunnen vleermuizen wel uitvliegen, maar niet meer de gebouwen in. De te slopen flat van complex 3209 wordt op dezelfde wijze ongeschikt gemaakt begin oktober 2021. Welke maatregelen daadwerkelijk gekozen worden voor het ongeschikt maken, wordt verwoord in een ecologisch werkprotocol welke opgesteld wordt door de begeleidende ecooloog. Na het ongeschikt maken worden de werkzaamheden door de begeleidende ecooloog gecontroleerd of deze voldoende zijn om vleermuizen te weren uit hun verblijfplaatsen.

6.2.3 Controlerende

Enkele dagen na het ongeschikt maken van de gebouwen ter plaatse van de verblijfplaatsen wordt een controlerende uitgevoerd op de aanwezigheid van vleermuizen, mede met be-

hulp van een batdetector en onder gunstige weersomstandigheden. Wanneer vleermuizen worden aangetroffen zullen de maatregelen waarmee de gebouwen ongeschikt zijn gemaakt verbeterd moeten worden. Hiermee wordt zorgvuldig te werk gegaan en wordt eveneens voldaan aan de Zorgplicht (artikel 1.11 Wnb).

6.2.4 Overige soorten

Ook andere (en onbeschermd) soorten, mogen niet moedwillig gedood worden. In het kader van de zorgplicht is het noodzakelijk om tijdens de werkzaamheden voldoende zorg te dragen voor (incidenteel) aanwezige individuen, met name een relatief trage algemeen voorkomende soort als de egel die onder beplanting verscholen kan zitten bij het plaatsen van een steiger in een voor- of achtertuin. Dit houdt in dat al het redelijkerwijs mogelijke gedaan dient te worden om het doden van individuen te voorkomen. Dieren moeten de gelegenheid krijgen om het werkgebied zelfstandig en veilig te kunnen verlaten. Indien noodzakelijk dienen soorten zorgvuldig te worden verplaatst naar buiten het werkgebied.

6.3 Permanente verblijfsvoorzieningen

Ter compensatie voor de te verwijderen nestplaatsen van de gierzwaluw, zullen 10 of 20 permanente neststenen worden ingebouwd onder de westelijke dakrand van het zuidelijke gebouw van complex 3183. Dit is afhankelijk van of de ruimte onder de dakgoot na de werkzaamheden aan de betreffende flat weer geschikt zijn of niet. Verder zullen 2 neststenen worden ingebouwd in de noordwestgevel van Zuid-oosterlaan 5 (kopse kant), ter compensatie van de nestlocatie van de huismus.

Ter compensatie van de te verdwijnen verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis zullen verblijfsvoorzieningen in de

Tabel 5 Planning per complex

Tijd	Actie
Voorjaar 2020	Plaatsen tijdelijke nest- en verblijfplaatsen
Oktober 2020	Ongeschikt maken gebouwen 3183
Oktober 2020	Controlerende ongeschikte gebouwen 3183
Februari 2021	Start werkzaamheden gebouwen 3183
Tijdens werkzaamheden	Inbouwen alle permanente nest- en verblijfplaatsen (2x huismus, 10x of 20x gierzwaluw en 12x gewone dwergvleermuis)
Oktober 2021	Ongeschikt maken gebouw 3209
Oktober 2021	Controlerende ongeschikt gebouw 3209
Medio 2022	Sloop gebouw 3209

muren worden gebouwd, op de locaties van huidige verblijfplaatsen. Verspreid over de 3 gebouwen van complex 3183, wordt een totaal van 12 inbouwkasten in de muren geplaatst (twee aan iedere kopse kant), welke geschikt zijn als permanente paarverblijfplaats. Verder blijven de daken van complex 3183 grotendeels in de huidige staat behouden en kunnen deze, in ieder geval bij de twee noordelijke flats, ook blijven dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. In overleg met de aannemer wordt gekeken hoe na de werkzaamheden het dak van de zuidelijke van de drie flatgebouwen weer geschikt gemaakt kan worden voor vleermuizen. Hierdoor zijn ook op lange termijn voldoende verblijfplaatsen beschikbaar. In overleg met de architect wordt gekeken of de nieuwbouw ook geschikt kan worden gemaakt voor de betreffende soorten, mede door het bieden van meerder permanente nest- en verblijfplaatsen.

6.4 Planning van de maatregelen per complex

In tabel 5 is een overzicht weergegeven van wanneer welke maatregelen plaats zullen vinden met betrekking tot de woningen waar verblijfplaatsen zijn aangetroffen.

6.5 Ecologisch(e) werkprotocol en begeleiding

Alle te nemen maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol aangegeven. Dit protocol is tijdens de werkzaamheden op de locatie aanwezig en onder betrokken medewerkers bekend. Aanvullende voorwaarden uit de ontheffing worden hier tevens in meegenomen.

7 Staat van instandhouding

Naast het voldoen aan een 'wettelijk belang' (5.2) en het ontbreken van alternatieven (5.3) is een derde voorwaarde voor ontheffingsverlening dat de activiteit 'geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding' van de betreffende (populatie van de) soort. Bij deze afweging gaat het niet meer om individuen maar om de populatie van een soort in een gebied.

7.1 Huismus

De broedpopulatie aan huismussen is sinds 1974 ongeveer gehalveerd. Populaties zijn meer versnipperd geraakt en kleiner geworden. Sinds 2000 laat de huismus een stabiele trend zien, waarbij ze zich in de laatste tien jaar licht herstelt (<5% toename per jaar). De trend van huismus is daarmee reeds stabiel, maar nog lang niet op de populatiegrootte die voorheen normaal was. Verspreiding van de huismus is de afgelopen tien jaar niet substantieel veranderd, deze trend is daarmee stabiel. De kwaliteit van het leefgebied van de huismus is 'ongunstig – ontoereikend'. Geschikte landschappelijke condities en voedselbeschikbaarheid is verslechterend, omdat groene maar liefst wat rommelige omgevingen bij geschikte huizen verminderen. Ook het toekomstperspectief van de huismus is beoordeeld als 'ongunstig – ontoereikend'.

Volgens de gegevens op vogelatlas.nl is de verandering van de relatieve dichtheden van huismus op regionaal niveau (omgeving Gennep) stabiel, licht variërend tussen lichte afname en lichte toename. Binnen Gennep is veel onderzoek uitgevoerd voor woningcorporatie Mooiland, waaruit bleek dat er een grote hoeveelheid huismusnesten aanwezig is binnen Gennep. Daarnaast zijn er in de directe omgeving van

het complex veel woningen aanwezig welke geschikte nestlocaties bieden voor huismus. De regionale en lokale gunstige staat van instandhouding zijn daarmee redelijkerwijs niet negatief.

Door de sloop van complex 3209 gaat de aanwezige nestlocatie van de huismus verloren. Met het inbouwen van 2 alternatieve duurzame nestkasten op geschikte locaties wordt voldoende gehoor gegeven aan de afname van een enkele nestlocatie. Verder betreft het hier slechts een enkel nest, waardoor de gunstige staat van instandhouding van de huismus niet in het geding raakt. De overige drie flats van complex 3183 blijven geschikt als verblijfplaats en er wordt in overleg met de architect gekeken of de nieuwbouw geschikt kan worden gemaakt voor huismus.

7.2 Gierzwaluw

De gierzwaluw is beschermd onder de Vogelrichtlijn. Verblijfplaatsen en functionele leefomgeving zijn jaarrond beschermd. De populatieomvang lijkt volgens SOVON af te nemen, al is sinds 2013 een lichte toename in de broedpopulatie te zien (Logemann, 2018). De populatieomvang en verspreiding van gierzwaluw zijn beoordeeld als 'stabiel'. De kwaliteit van het leefgebied en het toekomstperspectief is beoordeeld als 'ongunstig – ontoereikend'.

Volgens de gegevens op vogelatlas.nl laat de verandering van de broedichtheid een lichte afname zien in de omgeving Gennep. Onze onderzoeken laten echter zien dat er op lokaal niveau veel nestlocaties van gierzwaluw aanwezig zijn. De grote kolonie binnen dit plangebied betreft er een van, maar ook in de straten rond de Langeweg in het zuiden van Gennep en Pr. Marijkestraat in het noorden van Gennep zijn kolonies aangetroffen. Daarnaast worden daar waar nestlocaties verloren gaan deze ruim gecompenseerd, en zijn op veel locaties in Gennep alternatieve gebouwen aanwezig

welke geschikt zijn als nestlocatie voor gierzwaluw. De gunstige staat van instandhouding op regionaal en lokaal niveau zijn daardoor ook niet in het geding.

Gezien het grote aantal aangetroffen gierzwaluwnesten is het plangebied belangrijk voor de lokale instandhouding van de gierzwaluw. Doordat de werkzaamheden bij het merendeel van de nestlocaties buiten het broedseizoen uitgevoerd worden en de nestlocaties aanwezig en geschikt blijven, zijn de effecten bij voorbaat niet groot. De 2 te verwijderen nesten en 2 mogelijk ongeschikt rakende nesten worden voldoende gecompenseerd door het plaatsen van tijdelijke en permanente kasten op vrijwel identieke of zelfs dezelfde locatie als de huidige nesten. Hierdoor gaat het aantal nestgelegenheden van de gierzwaluw niet achteruit. Daarnaast zijn in de directe omgeving eveneens veel woningen aanwezig welke geschikte nestlocaties bieden voor gierzwaluwen, waar geen werkzaamheden uitgevoerd worden. Hierdoor komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding. In deze context zal door afname van nestlocaties de gunstige staat van instandhouding van de gierzwaluw niet in het geding komen.

7.3 Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort in Nederland en wordt in het gehele land aangetroffen. In 2013 werd de landelijke gunstige staat van instandhouding als gunstig beoordeeld (Kennisdocument gewone dwergvleermuis, Bij12 versie 2017). Gedurende het hele jaar maken gewone dwergvleermuizen gebruik van bebouwing. In de bebouwing maakt de soort gebruik van de spouwmuren, en onder dakpannen, als verblijfplaats. In de directe omgeving is voldoende bebouwing aanwezig welke een geschikte verblijfplaats voor vleermuizen bieden, waarbij geen vleermuizen zijn aangetroffen tijdens het onderzoek.

Vleermuizen worden met een lagere intensiteit onderzocht, en met een mindere historie dan vogels. Het bepalen van een regionale of lokale staat van instandhouding voor een dergelijke soort is daarmee veel moeilijker. Bij de onderzoeken welke in opdracht van Mooiland zijn uitgevoerd in Gennep zijn echter overal waarnemingen gedaan van gewone dwergvleermuis. Gezien de vele zomerverblijfplaatsen en baltterritoria welke zowel in als rond woningen van Mooiland zijn aangetroffen kan redelijkerwijs worden aangenomen dat het de gewone dwergvleermuis niet schort aan verblijfplaatsen in deze omgeving, en dat de soort in grote aantallen aanwezig is. De lokale en regionale gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis zijn daarmee redelijkerwijs eveneens niet in het geding.

Bij de energetische werkzaamheden aan complex 3183 komen drie paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis te vervallen. Het functionele leefgebied van de gewone dwergvleermuis blijft mede door het permanent aanbieden van voldoende duurzame alternatieve verblijfsmogelijkheden op geschikte locaties in de directe omgeving en op de gebouwen zelf behouden. Daarbij worden negatieve effecten voorkomen door het ongeschikt maken van de verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis voor aanvang van de werkzaamheden en/of gevoelige periode onder gunstige weersomstandigheden. De maatregelen zijn gericht om de gunstige staat van instandhouding te kunnen waarborgen en om zorgvuldig te handelen. Dit activiteitenplan wordt onderdeel van het contract met de aannemer. Hierdoor zijn de maatregelen tevens gewaarborgd in het proces. Hoewel een enkele huidige vaste rust- en verblijfplaats van een individuele gewone dwergvleermuis verdwijnt en/of wordt verstoord in de te renoveren bebouwing, is er van wezenlijk negatieve invloed geen sprake. Alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving zijn gerealiseerd ruimschoots voorafgaand aan de verstorende werkzaamheden en/of het moment dat de gewone

dwergvleermuizen weer van de verblijfplaats gebruik zullen maken. Daarnaast wordt het functionele leefgebied voor de gewone dwergvleermuis binnen het territorium niet aangetast. De lokale populatie van gewone dwergvleermuis zal niet worden aangetast. Hiermee komt de gunstige staat van instandhouding van de (lokale) populaties niet in het geding.

8 Bronnen

- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0 BIJ12 juli 2017
- Limpens, H., J. Regelink & R. Koelman 2010. Vleermuizen en planologie. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017.

9 Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn/haar kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste rust- of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is gemaakt om plant- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winter te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

www.bro.nl | info@bro.nl

Hoofdvestiging Boxtel

Boscheweg 107
5282 WV Boxtel
T +31 (0)411 850 400

Vestiging Amsterdam

Rijnspoorplein 38
1018 TX Amsterdam
T +31 (0)20 506 19 99

Vestiging Tegelen

Industriestraat 94
5931 PK Tegelen
T +31 (0)77 373 06 01